

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan - Karasińska

Protokolant sądowy stażysta: Oliwia Kuter

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 listopada 2021 r. w Warszawie

sprawy K. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania K. W.

z udziałem (...) sp. z o.o z siedzibą w W. (płatnika składek)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 9 października 2020 roku znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że po ponownym rozpatrzeniu sprawy stwierdza, iż K. W. jako pracownik u płatnika składek (...) sp. z o.o. podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od dnia 24 października 2015 r.

Sygn. akt VII U 1492/20

UZASADNIENIE

W dniu 30 października 2020 r. **K. W.**, zastępowany przez pełnomocnika, wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 9 października 2020 r. nr (...), wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie prawa odwołującego do podlegania ubezpieczeniom społecznym jako pracownika u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od 24 października 2015 r. Zgodnie ze stanowiskiem odwołującego organ rentowy nie przeanalizował wszystkich dowodów, które miały znaczenia dla ustalenia, że wykonywał pracę jako pracownik zatrudniony w spółce (...) Sp. z o.o. na podstawie umowy o pracę. Zakład nie zwracał się do zainteresowanej spółki o przedstawienie dokumentów, a z ich braku wywodził niekorzystne dla strony oceny w zakresie istnienia stosunku pracy i jego wykonywania. Mając na względzie powyższe odwołujący złożył wniosek o ponowne ustalenie prawa do podlegania we wskazanym wyżej zakresie, przedstawiając dowody istniejące w dniu wydania decyzji, które mogły mieć znaczenie dla pozytywnego rozstrzygnięcia sprawy. Organ rentowy odmówił ponownego ustalenia podlegania ubezpieczeniom społecznym, nie odnosząc się przy tym do przedłożonych dowodów (odwołanie k. 3-4 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z 27 listopada 2020 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.** wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz zasądzenie kosztów procesu. Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy wyjaśnił, że decyzją z 3 stycznia 2020 r. nr (...) -1 stwierdził, iż odwołujący jako pracownik (...) Sp. z o.o. nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od 24

października 2015 r. Decyzja została wysłana listem poleconym, a mimo jej doręczenia nie zostało złożone odwołanie, wskutek czego stała się prawomocna z dniem 10 lutego 2019 r. Wniosek z 31 sierpnia 2020 r. odwołujący zwrócił się o ponowne rozpatrzenie sprawy. Z uwagi na całkowitą bezpodstawność wniosku organ rentowy skarżoną decyzją odmówił ponownego rozpatrzenia sprawy. W ocenie organu rentowego w sprawie nie zaistniały przesłanki określone w art. 83a ust. 1-2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych uprawniające do ponownego wydania decyzji. W niniejszej sprawie brak informacji o braku możliwości przedstawienia dowodów w przeprowadzonym już przez organ postępowaniu poprzedzającym wydanie decyzji z 3 stycznia 2020 r., zatem wnioskowanie o ich dopuszczenie na obecnym etapie postępowania jest spóźnione (odpowiedź na odwołanie k. 7-8 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. przy ul. (...), została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym 27 października 2009 r. Wspólnikami spółki są: odwołujący K. W., M. W. – małżonka odwołującego oraz P. F. (1). Kapitał zakładowy spółki wynosi 50.000 zł. Odwołująca z małżonkiem posiadają po 75 udziałów o łącznej wartości 7.500 zł, a P. F. (1) posiada 350 udziałów o łącznej wysokości 35.000 zł. Ponadto M. W. jest prezesem zarządu spółki, a K. W. jest prokurentem samoistnym (odpis z KRS k. 106-109 a.s.).

(...) Sp. z o.o., odwołujący się K. W. jest również prezesem zarządu w (...) Sp. z o.o. od 16 marca 2015 r., w (...) Sp. z o.o. od 17 kwietnia 2015 r. oraz w (...) Sp. z o.o. od 18 kwietnia 2016 r. W spółkach tych wspólnikiem jest również P. F. (1) (wydruki z systemu informacji prawnej Lex – akta rentowe).

Od 2010 roku (...) Sp. z o.o. prowadziła działalność gastronomiczną – restaurację (...) il S., położoną w lokalu znajdującym się pod adresem siedziby spółki (ul. (...)(...)). Restauracja została założona przez odwołującego i jego małżonkę i była przez nich prowadzona od początku istnienia zainteresowanej spółki. M. W. również była zatrudniona we (...) Sp. z o.o. – w okresie od września 2010 r. do stycznia 2019 r. na stanowisku managera (zeznania odwołującego: pisemne k. 87-89a a.s., ustne k. 111 a.s.; zeznania M. W.: pisemne k. 62-63 a.s., ustne k. 112 a.s.).

Przed zawarciem umowy o pracę z zainteresowaną odwołujący wykonywał czynności związane z prowadzeniem restauracji – był odpowiedzialny za zaopatrzenie, kontaktował się z kontrahentami restauracji w sprawach rozliczeń, podejmował decyzje pracownicze dotyczące urlopów czy grafików, nadzorował pracę kuchni, doglądał sali. Odwołujący był również upoważniony do podpisywania umów z pracownikami (pisemne zeznania świadków: J. K. k. 71-72 a.s., P. F. (2) k. 77-78 a.s.; zeznania odwołującego k. 111 a.s., zeznania M. W. k. 112 a.s.; uchwała nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników (...) Sp. z o.o. z 01.10.2009 r. – akta rentowe).

W dniu 24 października 2015 r. K. W. zawarł z (...); z o.o. z siedzibą w W. umowę o pracę, na podstawie której został zatrudniony na stanowisku dyrektora sprzedaży, na czas nieokreślony, w pełnym wymiarze czasu pracy oraz za wynagrodzeniem w wysokości 14.256,80 zł (umowa o pracę z 24.10.2015 r. – akta rentowe).

Do umowy sporządzono pisemny zakres obowiązków. Zgodnie z jego treścią do obowiązków odwołującego należało m. in.: nadzorowanie realizacji projektów w spółce; zarządzanie firmą, tworzenie wizji firmy i dbanie o jej dobre imię; praca w terenie i godne reprezentowanie firmy w oczach kontrahentów; monitorowanie działań konkurencji na podstawie raportów sporządzonych przez managera; analiza działań rynkowych branży, raportów i wyników finansowych; weryfikacja planów sprzedażowych pracowników; współudział w rekrutacji pracowników oraz kontrola poprawności umów; kontakt z księgowością; motywowanie zespołu do osiągnięcia najlepszych wyników dla firmy; odpowiedni przydział pracy zgodny z kwalifikacjami pracownika; organizacja szkoleń dla pracowników z zakresu sprzedaży; tworzenie ofert strategicznych poprzez rozpoznanie i ocenę nowych możliwości rynkowych; pozyskiwanie nowych gości; informowanie udziałowców o wszelkich niedogodnościach pracy jakie mogą wystąpić podczas jej wykonywania; współpraca z udziałowcami spółki; korygowanie listy zakupów i analiza stanu magazynowego; obsługa sprzętu będącego wyposażeniem restauracji (zakres obowiązków i odpowiedzialności dyrektora sprzedaż – akta rentowe).

W trakcie zatrudnienia odwołujący wykonywał podobne czynności do wykonywanych przed zawarciem umowy. Zajmował się organizacją pracy w restauracji, sporządzał listy magazynowe, prowadził korespondencję z kontrahentami dotyczące rozliczeń, tzw. marketingu szeptanego, czy reklamacji dostaw, a ponadto tworzył oferty gastronomiczne restauracji. Odwołujący sprawował również nadzór nad innymi pracownikami restauracji – wydawał im polecenia, ustalał grafiki, odbierał od nich raporty z utargu, a także kontaktował się z nimi telefonicznie i e-mailowo w sprawach bieżących, zawierał umowy o pracę i zlecenie z pracownikami (pisemne zeznania świadków: J. K. k. 71-72 a.s., P. F. (2) k. 77-78 a.s., M. T. k. 80-81 a.s.; zeznania odwołującego: pisemne k. 87-89 a.s., ustne k. 111 a.s.; zeznania M. W.: pisemne k. 62-63 a.s., ustne k. 112 a.s.; korespondencja e-mail; umowy zlecenia z 01.06.2016 r., z 02.11.2016 r., z 01.06.2017 r., aneks do umowy o pracę z 31.12.2015 r., umowy o pracę z 01.10.2015 r., z 01.04.2015 r. – akta rentowe).

Powyższe obowiązki K. W. wykonywał przede wszystkim w lokalu restauracyjnym. Często bywał w lokalu by nadzorować personel. Odwołujący nie miał stałych godzin pracy, czynności wykonywał zarówno w godzinach pracy restauracji (od 11:00 do 22:00, 7 dni w tygodniu), jak i na przełomie całego dnia. W przypadku nieobecności był zastępowany przez szefa kuchni lub M. W.. Razem z odwołującym wszystkie decyzje dotyczące prowadzenia lokalu podejmowała M. W. (pisemne zeznania świadków: J. K. k. 71-72 a.s., P. F. (2) k. 77-78 a.s.; zeznania odwołującego: pisemne k. 87-89 a.s., ustne k. 111 a.s.; zeznania M. W.: pisemne k. 62-63 a.s., ustne k. 112 a.s.).

Z tytułu zatrudnienia odwołujący otrzymywał wynagrodzenie przelewem na rachunek bankowy oraz gotówką (ustne zeznania odwołującego k. 111 a.s.; potwierdzenia przelewów – akta rentowe).

W trakcie zatrudnienia K. W. korzystał ze zwolnień lekarskich w okresach:

- od 14 kwietnia 2016 r. do 14 listopada 2016 r. (nr statystyczny choroby F43),
- od 23 stycznia 2017 r. do 19 lutego 2017 r. (F32),
- od 20 lutego 2017 r. do 8 sierpnia 2017 r. (M54),
- od 11 października 2017 r. do 6 kwietnia 2018 r. (M54),
- od 29 czerwca 2018 r. do 31 października 2018 r. (F43),
- od 31 października 2018 r. do 2 grudnia 2018 r. (M51).

Ponadto w okresach od 27 stycznia 2016 r. do 12 lutego, od 25 marca 2016 r. do 1 kwietnia 2016 r., od 23 stycznia 2017 r. do 19 lutego 2017 r., od 10 sierpnia 2017 r. do 6 października 2017 r. oraz od 7 kwietnia 2018 r. do 28 czerwca 2018 r. (z przerwami) korzystał z urlopu opiekuńczego (zestawienie świadczeń wybranego ubezpieczenia z 02.01.2019 r. – akta rentowe).

W związku ze zgłoszeniem przez K. W. roszczenia o zasiłek chorobowy za okres od 27 lipca 2018 r. do 27 sierpnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podlegania przez niego ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w firmie (...) Sp. z o.o. W trakcie postępowania zainteresowana spółka złożyła wyjaśnienia oraz dokumenty celem potwierdzenia faktu wykonywania umowy o pracę (zawiadomienie z 06.11.2018 r. – akta rentowe).

Po zakończeniu postępowania, Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. decyzją z 3 stycznia 2019 r. nr (...) stwierdził, że K. W. jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od 24 października 2015 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wyraził stanowisko, zgodnie z którym zatrudnienie odwołującego miało charakter pozorny i miało umożliwić uzyskanie ochrony ubezpieczeniowej i zapewnić byt społeczny w postaci otrzymywanych zasiłków. W ocenie organu świadczą o tym takie okoliczności jak: zdublowanie obowiązków dyrektora sprzedaży powierzonych umową o pracę z częściowymi obowiązkami menagera i prokurenta; brak ekonomicznego uzasadnienia po stronie płatnika co do

utworzenia stanowiska dyrektora sprzedaży z wysokim wynagrodzeniem spowodowany długotrwałymi kłopotami finansowymi płatnika; brak spełnienia elementarnych przesłanek określonych w art. 22 k.p., a zwłaszcza elementu podporządkowania pracowniczego; niepełne akta osobowe, w tym brak orzeczenia lekarza medycyny pracy o braku przeciwwskazań do pracy, brak szkolenia wstępnego z bhp, książeczki do celów sanitarno-epidemiologicznych oraz potwierdzających dotychczasowe doświadczenie zawodowe odwołującego w zakresie pełnienia funkcji kierowniczych i przekładających się na ustaloną wysokość wynagrodzenia; brak ewidencji czasu pracy; brak dowodów na wykonywanie pracy po wrześniu 2017 roku zgodnie z powierzonym zakresem obowiązków, w tym w związku z zamknięciem (...) długotrwałe absencje odwołującego z powodu chorób i urlopów opiekuńczych bez jednoczesnego zatrudnienia innej osoby która miała go zastąpić; nadmierne uprzywilejowanie finansowe odwołującego (decyzja ZUS z 03.01.2019 r. – akta rentowe).

K. W. nie odwołał się od powyższej decyzji (bezsporne).

W dniu 2 września 2020 r. do (...) Oddziału ZUS w W. wpłynął wniosek K. W. o ponowne ustalenie prawa do podlegania ubezpieczeniom społecznym jako pracownika u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od 24 października 2015 r. Do wniosku pełnomocnik odwołującego załączył dodatkowe dokumenty w postaci m. in. orzeczeń lekarskich medycyny pracy, karty szkolenia bhp, umów zlecenie i umów o pracę zawieranych przez odwołującego, a także wskazał świadków mogących potwierdzić wykonywanie czynności pracowniczych (wniosek z 02.09.2020 r. – akta rentowe). Powyższy wniosek został przekazany do realizacji (...) Oddziałowi ZUS w W. zgodnie z przynależnością terytorialną (pismo ZUS ws. przekazania wg. właściwości z 29.09.2020 r. – akta rentowe).

Odnosząc się do powyższego wniosku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał w dniu 9 października 2020 r. decyzję nr (...) na podstawie której odmówił ponownego rozpatrzenia sprawy i wydania nowej decyzji. Zakład po ponownej analizie materiału dowodowego zebranego w toku postępowania zakończonego decyzją z 3 stycznia 2019 r. nr (...) oraz ww. wniosku stwierdził, że przedmiotowy wniosek nie wnosi nic nowego do sprawy rozstrzygniętej prawomocną decyzją – załączone do wniosku dokumenty nie potwierdzają istnienia stosunku pracy, a jedynie wykonywanie podstawowych czynności w imieniu i na rzecz płatnika składek (...) Sp. z o.o. jako wspólnik i prokurent spółki (decyzja ZUS z 09.10.2020 r. – akta rentowe).

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny na podstawie dowodów z dokumentów załączonych do akt sprawy oraz zeznań świadków i stron. W tym zakresie Sąd oparł się na dokumentacji załączonej do akt rentowych, w tym dokumentacji osobowej odwołującego, potwierdzeniach przelewów, korespondencji e-mail oraz umów zawieranych z osobami trzecimi w imieniu spółki, uznając ww. dowody za wzajemnie korespondujące i nie budzące zastrzeżeń. Na poczet materiału dowodowego Sąd nie uwzględnił załączników do pisemnych zeznań świadków J. K. (k. 73-75 a.s.) oraz M. T. (k. 84-86 a.s.). Dokumenty te, jako zgłoszone przez osoby niebędące stronami postępowania, nie mogły zostać uwzględnione jako dowody. Z kolei dokumenty załączone do pisemnych zeznań M. W. w postaci wydruków korespondencji e-mail (k. 64-69 a.s.) zostały już przedłożone w toku postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez organ rentowy.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków J. K., P. F. (2) oraz M. T. na okoliczność prowadzenia restauracji przez odwołującego wspólnie z małżonką. W tym samym zakresie Sąd uznał za wiarygodne zeznania K. W. i M. W.. W ocenie Sądu ww. osoby zgodnie wskazywały na okoliczności mające znaczenie dla rozstrzygnięcia, a dotyczące wykonywania pracy przez odwołującego oraz jego zakresu obowiązków.

Strony nie wnosiły o uzupełnienie materiału dowodowego, a Sąd uznał, iż jest on wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie było zasadne.

Przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie była decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 9 października 2020 r. nr (...) na podstawie której organ rentowy odmówił ponownego rozpatrzenia sprawy zakończonej prawomocną decyzją z 3 stycznia 2019 r. nr (...), w której stwierdzono, że K. W. jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od 24 października 2015 r. Odwołujący wnosił o ponowne rozpatrzenie sprawy dotyczącej jego podlegania ubezpieczeniom z ww. tytułu, podnosząc, że organ rentowy nie przeanalizował zaoferowanych przez niego dowodów.

Na wstępie wskazać należy, że zgodnie z art. 83a ust. 2 z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423) decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego. Z regulacji tej wynika więc, że organ rentowy ma prawo uchylić, zmienić lub unieważnić wydaną przez siebie ostateczną decyzję, której strona nie zaskarżyła do sądu ubezpieczeń społecznych. Jakkolwiek organ rentowy jest władny unieważnić z urzędu decyzję na podstawie przepisów procedury administracyjnej, to decyduje o indywidualnym prawie podmiotu o jakim mowa w art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a uprawnionemu będzie przysługiwał tryb odwoławczy uregulowany w art. 83 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W takim przypadku sąd powszechny będzie rozstrzygał o roszczeniu materialnoprawnym, które było przedmiotem decyzji Zakładu, nie zaś o prawidłowości stosowania procedury administracyjnej (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 23 marca 2011 r., I UZP 3/10). Sąd ubezpieczeń społecznych ocenia bowiem zasadność roszczeń osoby odwołującej się, a nie formalną legalność postępowania przed organem rentowym.

Zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy systemowej Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących m. in. zgłaszana do ubezpieczeń społecznych oraz ich przebiegu. Zarówno przepis powyższy, jak i inne przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, nie określają granic czasowych wydania decyzji w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu społecznemu. Może ona być wydana w każdym czasie – o ile dojdzie do ujawnienia nowych okoliczności faktycznych. Na zasadzie analogii zastosowanie znajduje tu pogląd wyrażony w przypadku ponownej weryfikacji rolniczego tytułu ubezpieczeń, wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2018 r. sygn. akt UK 226/17, w którym stwierdzono, że w razie ponownego ustalenia lub weryfikacji przez organ rentowy z urzędu spornego tytułu podlegania lub niepodlegania ubezpieczeniom społecznym, wynikającego z okoliczności istniejących przed wydaniem wcześniejszej decyzji ostatecznej, które zostały zatajone lub nie zostały ujawnione organowi rentowemu, ponownie wydana decyzja koryguje z mocą wsteczną (ex tunc) wcześniej bezpodstawnie ustalony tytuł rolniczego ubezpieczenia społecznego. Powyższe w ocenie Sądu Okręgowego ma tożsame odniesienie w stosunku do „zwykłego” tytułu ubezpieczeń przewidzianego w ustawie systemowej – a zatem również do tytułu w postaci stosunku pracy.

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie zachodził przesłanki do ponownego rozpoznania sprawy wskutek wniosku odwołującego z 2 września 2018 r. Wprawdzie wbrew twierdzeniom odwołania organ rentowy odniósł się do załączonych do wniosku dokumentów, niemniej jednak pominął, iż we wniosku odwołujący wskazał osoby (wraz z podaniem ich danych adresowych) mogące potwierdzić faktycznie wykonywanie uznanej za pozorną umowy o pracę. Były to nowe okoliczności w sprawie które winne zostać przez organ rentowy wzięte pod uwagę. Wydając skarżoną decyzję organ rentowy pominął tą okoliczność, w zasadzie ograniczając się do uznania, iż załączone do wniosku dokumenty nie wnoszą nic nowego do sprawy.

Na tym tle Sąd Okręgowy uznał za zasadne rozpoznanie sprawy pod kątem weryfikacji prawidłowości ustaleń organu rentowego w zakresie podlegania przez odwołującego ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia we (...) Sp. z o.o. na podstawie umowy o pracę od 24 października 2015 r.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. Osoby te, stosownie do art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej, podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniom chorobowemu i wypadkowemu. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy

systemowej następuje to od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. Przy tym, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy systemowej, za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy.

Stosownie do definicji zawartej w art. 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t.j. Dz. U. 2019 r. poz. 1320) pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie między pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tegoż stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. W tym ujęciu stosunek pracy to relacja prawna łącząca pracodawcę i pracownika, na której treść składają się wzajemne prawa i obowiązki. Zgodnie z treścią powołanego przepisu zasadniczym elementem konstrukcyjnym stosunku pracy jest zobowiązanie pracownika do wykonywania pracy pod kierownictwem pracodawcy w czasie i miejscu przez niego wyznaczonym za wynagrodzeniem. Swoistość stosunku pracy wyraża się w jego cechach, które odróżniają go od stosunków cywilnoprawnych, a także zwyczajowej, okazjonalnej pomocy członków najbliższej rodziny świadczonej na rzecz określonego przedsiębiorcy, w ramach których świadczona jest praca.

Do tych właściwości stosunku pracy należą: dobrowolność zobowiązania, zarobkowy charakter stosunku pracy, osobisty charakter świadczenia pracy oraz podporządkowanie pracownika co do miejsca, czasu i sposobu wykonywania pracy, wyrażające się również w możliwości wydawania pracownikowi poleceń dotyczących pracy.

Z uwagi na wspomniane na wstępie skutki publicznoprawne, jaki wywołuje istnienie stosunku pracy w odniesieniu do systemu ubezpieczeń społecznych, wymaga podkreślenia,

iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych posiada kompetencję do badania istnienia danego tytułu ubezpieczenia. Zgodnie z art. 68 u.s.u.s. do zakresu działania Zakładu należy między innymi realizacja przepisów o ubezpieczeniach społecznych poprzez stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych. Ponadto na podstawie art. 86 ust. 2 u.s.u.s.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w ramach przeprowadzanych kontroli może między innymi ustalać zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego oraz prawidłowość i rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek oraz innych składek i wpłat, do których pobierania obowiązany jest Zakład. Organ rentowy może więc badać fakt zawarcia umowy o pracę oraz jej ważność celem stwierdzenia objęcia pracownika ubezpieczeniami społecznymi; co za tym idzie, w przypadku negatywnej weryfikacji w powyższym zakresie, organ rentowy ma prawo stwierdzić, że dana osoba nie podlega ubezpieczeniom z danego tytułu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2005r., III UK 200/04; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18 lipca 2018 r., III AUa 424/18; postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 stycznia 2013 r., III AUa 1039/12 oraz z dnia 25 września 2012 r., III AUa 398/12).

Wymaga przy tym zaznaczenia, że dla objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania pracy zasadnicze znaczenie ma nie to, czy umowa o pracę została zawarta

i czy jest ważna (jako nienaruszająca art. 58 § 1 lub 2 k.c. albo 83 § 1 k.c.), lecz tylko to,

czy strony umowy pozostawały w stosunku pracy (art. 8 ust. 1 u.s.u.s.). O tym zaś, czy strony istotnie w takim stosunku pozostawały i stosunek ten stanowi tytuł ubezpieczeń społecznych, nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne

i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy (essentialia negotii), a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Dla objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi wymagane jest zatem ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty

i polegało na wykonywaniu odpłatnej pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy

i pod jego kierownictwem.

Rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy uznał za zasadne stanowisko strony odwołującej co do faktycznego wymiaru zatrudnienia K. W. na podstawie spornej umowy o pracę, jaką odwołujący zawarł z płatnikiem w dniu 24 października 2015 r. Sąd potwierdził częściowo ustalenia organu rentowego co do roli odwołującego w zainteresowanej spółce. Zgodnie z odpisem z KRS odwołujący jest współnikiem (...) Sp. z o.o., a ponadto pełni w niej funkcję prokurenta, był również upoważniony do podpisywania umowy z pracownikami w imieniu spółki. Na tle zeznań świadków niewątpliwie również odwołujący jeszcze przed zawarciem umowy o pracę wykonywał czynności związane z prowadzeniem restauracji, często w niej bywał i nadzorował pracowników, dbał o asortyment oraz podejmował decyzje istotne dla działalności lokalu. W ocenie Sądu Okręgowego powyższe okoliczności nie stały na przeszkodzie zatrudnieniu odwołującego w zainteresowanej spółce na podstawie umowy o pracę. Nie świadczy również pozorowaniu zatrudnienia w celu zagwarantowania tytułu do ubezpieczeń społecznych i potencjalnych świadczeń z tym związanych. Z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, działalność spółki (...) Sp. z o.o. skupiała się na prowadzeniu restauracji (...) mieszczącej się w lokalu przy ul. (...) w W.. Przede wszystkim zebrany w sprawie materiał dowodowy – zarówno zeznania świadków, jak i dokumentacja załączona do akt rentowych w postaci korespondencji e-mail – bezspornie potwierdza, czego organ rentowy w istocie nie kwestionował, że odwołujący po zawarciu umowy pracę faktycznie wykonywał. Z dowodów tych wynika, że zakres czynności wykonywanych przez odwołującego był szeroki i obejmował zarówno sprawowanie nadzoru nad pracownikami, w tym wydawanie im poleceń oraz organizację ich pracy, jak również utrzymywanie i nawiązywanie kontaktów z kontrahentami. Wprawdzie analiza materiału dowodowego potwierdza – co sygnalizowano powyżej – że odwołujący prowadził restaurację już wcześniej o w ramach tego wykonywał czynności zbliżone do tych, jakie miał realizować po podpisaniu spornej umowy, niemniej jednak również i ta okoliczność nie stała na przeszkodzie by odwołującego zatrudnić. Brak bowiem zakazu, by współnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zawarł z tą spółką umowę o pracę i w jej ramach świadczył pracę na jej rzecz. W przypadku, gdy współnik wykonywał czynności związane z bezpośrednim prowadzeniem działalności spółki, dla skutecznego zawarcia takiej umowy i rzeczywistego wymiaru stosunku pracy nie jest wymagane, by doszło do istotnej zmiany zakresu czynności w porównaniu do sytuacji sprzed zawarcia umowy.

Sąd Okręgowy nie podzielił przy tym stanowiska organu co do tego że stosunek pracy łączący odwołującego zainteresowaną spółką nie zawierał elementu podporządkowania pracowniczego. W dotychczasowej judykaturze dopuszcza się pracownicze zatrudnianie współników wieloosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością na stanowiskach kierowniczych, a nawet jako członka zarządu (por. uchwała Sądu Najwyższego z: 8 marca 1995 r., I PZP 7/95.; wyroki Sądu Najwyższego: z 16 grudnia 1998 r., II UKN 394/98; z 2 lipca 1998 r., II UKN 112/98; z 14 marca 2001 r., II UKN 268/00; z 23 października 2006 r., I PK 113/06; z 7 kwietnia 2010 r., II UK 357/09; z 3 sierpnia 2011 r., I UK 8/11). Wątpliwości w orzecznictwie budzi natomiast sytuacja, gdy udział w kapitale zakładowym spółki innych współników pozostaje iluzoryczny – co może stanowić przesłankę nieuznania takiego zatrudnienia za zatrudnienie pracownicze (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 kwietnia 2010 r., II UK 177/09; wyrok z dnia 3 sierpnia 2011 r., I UK 8/11). W realiach niniejszej sprawy status odwołującego jako współnika nie miał charakteru decydującego, posiadał bowiem 75 udziałów o wartości 7.500 zł, tyle samo co małżonka, zaś P. F. (3) posiadał 350 udziałów o wartości 35.000 zł – przy kapitale zakładowym spółki wynoszącym 50.000 zł. Za brakiem elementu podporządkowania pracowniczego nie przemawiał również fakt, że odwołujący łączył status współnika z funkcją prokurenta spółki, a zakres czynności częściowo pokrywał się z tym co przewidziano w zakresie jego obowiązków. Kształt podporządkowania pracowniczego może być różny w zależności od pełnionej funkcji czy też stanowiska. O ile bowiem archetypem pracy podporządkowanej była prosta fizyczna praca, o tyle współcześnie wobec nowych warunków społeczno-gospodarczych, rozwoju techniki, organizacji pracy, teleinformatyki i innych pojęcie podporządkowania ewoluje, aż po tzw. podporządkowanie autonomiczne, w którym pracownik otrzymuje jedynie zadania do wykonania, samodzielnie jednak decyduje o sposobie ich realizacji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2017 r., I UK 240/16). Jak wynika z materiału dowodowego, odwołujący w ramach umowy i załączonego do niej zakresu obowiązków miał powierzone zadanie prowadzenia restauracji, zaś szeroki zakres obowiązków przewidywał znaczną autonomię w szczegółowym ustaleniu w jaki sposób czynność ta ma się odbywać. Z wyjaśnień zainteresowanej wynika, że nadzór nad pracą odwołującego mieli wykonywać pozostali udziałowcy spółki, co dodatkowo znajduje potwierdzenie w zeznaniach świadków, którzy wskazali, że odwołujący prowadził działalność z małżonką. Fakt, że

M. W. jest żoną odwołującego, nie oznacza, że nie sprawowała nadzoru nad realizowaniem przez niego obowiązków. Podobnie należy ocenić kwestię relacji odwołującego z drugim ze współników (...) Sp. z o.o., P. F. (3). Okoliczność, że odwołujący i świadek współpracują w ramach innych spółek, czy też nawet wyrażone przez Zakład przypuszczenie co do ich relacji koleżeńskich, samoistnie nie świadczy o tym, że odwołujący nie ponosił odpowiedzialności wobec tego współnika zainteresowanej. Przyjęcie w ślad za stanowiskiem organu rentowego, że powiązania zawodowo-rodzinno-koleżeńskie wykluczają istnienie elementu podporządkowania pracowniczego, w istocie prowadziłyby do możliwości każdorazowego wykluczenia z ubezpieczeń społecznych osób zatrudnionych, przykładowo, w firmach rodzinnych lub realizujących równocześnie stosunek pracy w ramach działalności podmiotowo odrębnych, a osobowo powiązanych. Dodatkowo wiadomości e-mail adresowane do biura zainteresowanej potwierdzają, że odwołujący na bieżąco kontaktował się z pozostałymi współnikami w sprawach restauracji (...), lecz również kwestiach związanych ze spółką (...). o.o. np. wynajmu lokalu w W..

Załączona do akt rentowych dokumentacja potwierdza również, że odwołujący otrzymywał wynagrodzenie, co wynika jednoznacznie z potwierdzeń przelewów oraz pokwitowań wypłaty środków pieniężnych. W tym też zakresie Sąd nie uwzględnił jako zasadnej argumentacji organu rentowego co do braku ekonomicznej celowości zatrudnienia odwołującego. Skoro w sprawach o podleganie ubezpieczeniom społecznym istotne jest ustalenie, czy strony łączył stosunek pracy, to kwestia wysokości wynagrodzenia przewidzianego w umowie o pracę wynagrodzenia ma zasadniczo znaczenie drugorzędne, tym bardziej, że organ rentowy nie kwestionował tak określony podstawy wymiaru składek. W tym też zakresie organ rentowy powołał się wprawdzie na fakt zadłużenia (...) Sp. z o.o. wobec ZUS z tytułu składek, który wg. stanu na dzień 3 grudnia 2018 r. miał wynosić ponad 70.000 zł, jednakże analiza innego załączonego do akt rentowych dokumentów – w postaci zestawienia obrotów finansowych (...) Sp. z o.o. za lata 2010-2017 – wskazuje że spółka dysponowała środkami finansowymi umożliwiającymi wypłatę wynagrodzenia. Ze wspomnianego dokumentu wynika, że w czasie zatrudnienia odwołującego (2015 rok) spółka osiągnęła obrót netto w wysokości 774.923,02 zł. W poprzednim roku obrachunkowym obrót netto wyniósł 708.846,43 zł, a w dwóch kolejnych latach poprzedzających (2012, 2013) wynosił ponad 1.100.000 zł. Wprawdzie w latach kolejnych po zatrudnieniu odwołującego obroty finansowe ulegały zmniejszeniu (odpowiednio 65.375,47 zł w 2016 roku i 335.394,82 zł w 2017 roku), tym niemniej informacje te nie są wystarczające do uzasadnienia twierdzenia organu rentowego o problemach finansowych spółki. Wprawdzie można zgodzić się z argumentem organu rentowego co do tego, że zatrudnienie odwołującego miało być uzasadnione głównie prowadzeniem przez niego restauracji (...), która ostatecznie została zamknięta w 2017 roku – czego odwołujący nie kwestionował – to niemniej jednak należy podkreślić, że odwołujący zgodnie z zakresem obowiązków miał realizować czynności związane również bezpośrednio z interesami spółki, nie zaś wyłącznie dotyczące głównego elementu jej działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy nie podzielił również innych powołanych przez organ argumentów, jakie miały przemawiać za pozornym zatrudnieniem odwołującego. W szczególności sama okoliczność zaistnienia u odwołującego długotrwałych okresów niezdolności do pracy nie stanowi przesłanki do uznania spornej umowy za pozorną. Odwołujący podjął zatrudnienie u zainteresowanego w październiku 2015 roku, zaś pierwsza długotrwała niezdolność powstała 14 kwietnia 2016 r., a zatem po przepracowaniu przez niego około 6 miesięcy. Trudno przyjąć, by w takim okresie odwołujący spodziewał się, iż wkrótce po zatrudnieniu stan jego zdrowia ulegnie pogorszeniu w stopniu uniemożliwiającym aktywne kontynuowanie zatrudnienia, co dodatkowo potwierdza rodzaj schorzenia (nr stat. choroby F43 – zaburzenia nerwicowe). Samo podjęcie zatrudnienia w celu zagwarantowania sobie podstawy do uzyskania ochrony ubezpieczeniowej nie świadczy o pozorności umowy o pracę bądź też zamiarze obejścia prawa, skoro objęcie ubezpieczeniem stanowi niejako skutek uboczny uzyskania statusu pracownika – w szczególności, gdy praca była faktycznie świadczona, co też w przypadku odwołującego zdaniem Sądu w rzeczywistości miało miejsce.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uznania, by przypisać spornej umowie o pracę cech pozorności (art. 83 § 1 k.c.). Z poczynionych w sprawie ustaleń wynika, że odwołujący podjął zatrudnienie w zainteresowanej spółce i wykonywał powierzone mu obowiązki zgodnie z umową. Z tych też względów Sąd Okręgowy uznał odwołanie za zasadne i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił skarżoną decyzję, orzekając jak w sentencji wyroku.